

Nové Bratrské Listy

ROČNÍK XIV (2012)

3

Jsem já Bůh jen zblízka? dí Hospodin. A nejsem Bůh i zdaleka?

(Jr 23,23)

kázání

Hospodin očekává ovoce 59
(*J. Polma*)

biblické a teologické studie

Spor o daň císaři 62
(*J. Mrázek*)

dějiny

Eseje o zpěvu české reformace 67
(*E. Baťová*)

unitas fratrum

náš seniorát 70
Rovensko - návštěva z Drážďan 71
(*H. Jalušková*)

Husův dem 2012 (*jp*) 72

Noční Kalich 73

Týden v ráji (*A.H.*) 74

Střecha v Železném Brodě 75

Vzpomínka ses. Ulrichové 77

práce sester

Dary pro školy v Tanzánii 78
(*L. Bernardová*)

z církvi doma i ve světě

Za angličtinou do kostela 78
(*N. Běťáková*)

Joachim Gauck (*M. Rothkegel*) 80

k zamýšlení

Vysoké požadavky na duchovní úřad 82
(*Th. Clemens, přel. M. Ulrichová*)

ráj srdce

připravuje M. Matouš

Nové Bratrské Listy

13. ročník (2011)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR
při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

tel: 224 941 870

e-mail: uf.praga@centrum.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

Vážení čtenáři,

dostává se vám do rukou třetí číslo časopisu *Nové bratrské listy*. Po dovolených a prázdninách se všichni vracíme ke svým každodenním povinnostem. Ve sborech se rozbíhá pravidelná sborová činnost a práce.

Přesto naše prázdninové aktivity nebyly odpočinkem ode všeho. Opět se naše mládež setkala v Rovensku, jak si zvykla říkat v Ráji. Některým bratrům a sestrám v setkání nezabránila ani tak velká vzdálenost, jako jsou Drážďany od Rovenska, ani jazyková bariéra a strávili spolu požehnané dny v bratrském společenství. Někteří z nás se nezbavili starostí ani o dovolených o svoje budovy, o jejich finanční tíseň, při shánění peněz na opravu střechy. O tom všem a ještě více se dozvíte ve zprávách ze seniorátu.

Je podzim a na zahradách a polích zůstávají už jenom zbytky toho, co jsme zasadili a zaselí. Za úrodu s vděčností děkujeme Bohu a uvědomujeme si jeho neúnavnou péči o nás. Bilancujeme, co se i v nás díky Bohu urodilo a vyrostlo, a také to, co jsme opustili, protože to nesloužilo k růstu. Vždy ve sklizni je něco, co skončí v ohni soudu.

S vděčností vzpomínáme na ty, kteří nám prošli cestu víry. Na ty, kteří chválili Boha nejen písní, ale i svým životem. A věru, je za co neustále děkovat a Boha chválit.

Požehnané dny prozářené Božím přelaskavým příklonem k nám lidem, přeje

Eva Šormová

Děkujeme za podporu pro náš časopis.

Číslo účtu 13198319/0800

kázání

Děkuvzdání - Hospodin očekává ovoce

„Co se mělo pro mou vinici ještě udělat a já pro ni neudělal? Když jsem očekával, že vydá hrozny, jak to, že vydala odporná pláňata? ... Odstráním její ohrazení... poborím její zídky... udělám z ní spoušť...“ Čekal právo, avšak hle, bezpráví, spravedlnost, a hle, jen úpění. (Izajáš 5,4-7)

Potom jim pověděl toto podobenství: „Jeden člověk měl na své vinici fíkovník; přišel si pro jeho ovoce, ale nic na něm nenalezl. Řekl vinaři: Hle, už po tři léta přicházím pro ovoce z tohoto fíkovníku a nic nenalézám. Vytni jej! Proč má kazit i tu zemi? On mu odpověděl: Pane, ponech ho ještě tento rok, až jej okopám a pohnojím. Snad příště ponese ovoce; jestliže ne, dáš jej porazit.“ (Lukáš 13,6-9)

Z obou přirovnání – podobenství zaznívá soud jako důsledek zklamání majitele. Tomu dobře rozumíme: co nedává předpokládaný užitek, je odsouzeno k zániku. Každou první říjnovou neděli slavíme den děkuvzdání za úrodu, je to radostný den, a proto o soudu nebudeme hovořit. Pokusíme se ale povzbudit se ke vděčnosti za úrodu a zamyslíme se nad tím, co je také od nás očekáváno.

První říjnovou neděli slavíme jako den děkuvzdání za úrodu. Není to nic neduchovního, když si uvědomujeme vděčnost za to, že máme co jíst a pít. Cítíme-li vděčnost při přijímání pokrmů, vzdáváme čest nebeskému Otci, který stvořitelským dílem předem člověku připravil prostřený stůl v nejrozmanitějších plodech rostlin. Doposud žijeme z Božího stvořitelského rozkazu zemi: „Zazelenej se země zelení: bylinami, které se rozmnožují semeny, a ovocným stromovým rozmanitého druhu, které na zemi ponese plody se semeny.“ (1 M 1,11) A žijeme z Božího daru: „Hle, dal jsem vám na celé zemi každou bylinu... to budete mít za pokrm.“ (1 M 1,29) Nesmírná je Boží štědrost, neobsáhlá jeho moudrost, když na jeho prostřeném stole mohou hodovat nejrozmanitější živočichové po celé zemi po miliony let... Nepředstavitelné... Úžasné... Hodné každodenních děků.

Máme před sebou vystaveny některé plody. Nejsou jich hromady jako v supermarketech, jsou tu jen jako symbol rozmanitosti tvarů a barev, chutí a vůní, krásy. To je vidět. Ale také obsahují to, co nevidíme a také potřebujeme: vitamíny a stavební prvky pro naše tělo. Máme před sebou různé plody a nevíme, jak rostly. Některé jsme si mohli sami sklídit, jiné koupit. Obojí způsob získání můžeme vděčně vnímat jako nezasloužený dar. I v případě koupě za peníze – kdyby ty plody nevyrostly, peníze by nám byly na nic.

V jednom podobenství o Božím království Pán Ježíš říká: „S Božím královstvím je to tak, jako když člověk zaseje semeno do země; ať spí či bdí, v noci i ve dne, semeno vzchází a roste, on ani neví jak. Země sama od sebe plodí nejprve stéblo, potom klas a nakonec zralé obilí v klasu“ (Mk 4,26-29) Už umíme trochu nahlédnout do tajemství růstu, které dříve znal jen Pán Bůh sám a sám se z něho radoval. Dnes už umíme vidět, jak „semeno vzchází a roste“. Určitě jste už také viděli nafilmovaný růst rostliny. To se jednou za 24 hodin pořídí jeden snímek a pak se celý film spustí jako normální filmový záznam. Za jednu vteřinu pak vidíte děj, který se ve skutečnosti odehrál za 16 dní. Jak je krásné, nádherné nahlédnout takto do dílny Stvořitele. Vidíte sílu, kterou Stvořitel dal maličkému semenu, slaboučké rostlince, která když se klube nad zem, nadzvedá těžké hroudy. A nad zemí se roztančí směrem ke slunci v úchvatném baletu! Když se však rozvíjí květy, je třeba intervaly snímků zrychlit, aby bylo patrné vznešené rozevírání a odevzdání se slunci. To Boží stvořitelské tajemství je však jen poodhalené – nevidíme, nenafilmovali, jak kořeny přijímají živiny a vytvářejí stavbu rostliny a potom plodů. Jak úžasné jsou to stavební projekty! A nedostižné! Nikdo nepostaví stavbu, která by se podobala klasu obilí! V tom Stvořitele nenapodobíme. Můžeme jen žasnout a chválit Boha... A za krátký čas, když takový klas splní svou funkci a odevzdá semeno k proměnění v pokrm, se znovu promění v živinu pro další rostliny. Žádný odpad, který by kazil zemi!

Pán Bůh nám však nedává pokrm jen proto, abychom žili, aby měl zalidněnou zemi. On chce mít s námi společenství. Očekává, že budeme žít pro jeho království, že přijmeme jeho normy, že je budeme mezi sebou uskutečňovat. Očekává od nás ovoce. Na svědectví o Boží moci, moudrosti, krásě a lásce. Skončilo léto a jsme v období, kdy sklízíme ovoce a plody ze sadů, zahrad a zahrádek. Slyšeli jsme z Písma dvojí podobenství, která také hovoří o sklizni a ovoci. Nechme se tedy pobídnout, abychom sami sebe zkoumali pod autoritou Božího slova, zamysleme se nad tím, co Hospodin čeká od nás, když tak samozřejmě přijímáme jeho dary a jeho požehnání.

Hospodin od svého lidu, od své vinice, čeká úrodu, aby se z ní mohl těšit. Věnoval jí obrovskou péči, připravil jí všechny předpoklady, aby mohla rodit dobré ovoce, aby přinesla užitek. Jako dobrý hospodář má právo čekat zisk. Stejně tak vinař čeká plody od jednotlivého fíkovníku, který také vysadil na vinici.

Hospodin čeká užitek z církve i od její části - jednotlivců.

A tady se přímo nabízí otázka: Jaký užitek z nás má Pán Bůh? A co vůbec očekává? Čím mají být naplněny hrozny, aby nebyly plané, ale plné?

„Čekal právo, avšak hle, bezpráví, spravedlnost, a hle, jen úpění“ (Iz 5,7b)

Možná bychom čekali něco jiného, že? Lásku, chválu, vděčnost, víru... Něco,

co by v duchovní oblasti směřovalo vzhůru, k nebi, k Božímu trůnu. Ale... PRÁVO A SPRAVEDLNOST. Vztahy rozlévající se v prostoru společnosti, do šíře mezilidských vztahů tady na zemi. (Někdo by možná byl v pokušení říci: ale to je politika a ne náboženství!)

Uvědomme si jednu věc. Židovství a křesťanství nejsou náboženství „soukromé“, ale kolektivní. Starozákonní i novozákonní víra není mystériem, které by záleželo v duchovních či duševních prožitcích, na „zažívání božstva“ jednotlivcem - splnutím s božstvem. Základní vyznání Izraele zní: „Slyš, Izraeli, Hospodin Bůh náš, Hospodin jeden jest.“ (5M 6,4) Modlitba, kterou nás učí Pán Ježíš, také užívá množného čísla: Otče náš, „chléb náš dej nám, ..odpusť nám... To vše znamená: nežijí svůj život a nejdu k Bohu sám bez ohledu na druhé lidi. Vztah k Bohu, víra, není bezohledná k druhým. A ještě se upamatujme, na čem že vidí Pán Ježíš, že spočívá celý Zákon a proroci: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. A miluj bližního svého jako sebe samého.“ (Mt 22,37-9) Můžeme říci, že židovství a křesťanství jsou náboženství praxe. Ne pro oddělené chvíle odpoutání se od světa, ale pro každodenní život ve světě s lidmi, jsou motivací každého jednání a veškerého myšlení.

Pán Ježíš nás učí vnímat lidi kolem sebe; a užitek, který z nás mají, je ziskem - ovocem, které on přijímá. „Co jste učinili... neučinili jednomu z mých bratří... mně jste učinili... neučinili.“ (Mt 25,31-46) Vzájemná láska v úctě, ohleduplnosti, službě, pomoci - to je podle Pána Ježíše rozpoznávací znamení jeho následovníků, to je ovoce, které oslavuje Boha. Pán Bůh očekává harmonické vztahy lásky, které jej rozradostňují jako víno, které jsou příjemné jako svěží dobré ovoce. K tomu ovoci celého společenství má jistě přispět každý jednatel - jinak to není možné. On niterně prožívá svou víru, intimně svou lásku k Bohu, její ovoce však dozrává ve vztazích. Proto Hospodin očekává právo a spravedlnost a trestá bezpráví a útlak.

Novozákonní podobenství v té vinici upírá zrak na jeden strom. Jeden člověk měl na své vinici fíkovník; přišel si pro jeho ovoce. Fíkovníky a olivovníky byly běžnou součástí vinice. Hospodář čeká ovoce, které se zatím neukazuje. Fíkovník je ještě planý. Jaké je osobní ovoce každého člověka: Asi vzpomeneme na ovoce Ducha svatého, jak nám je vyjmenovává apoštol v Galatským 5: láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost a sebeovládání. Bylo by vám proti mysli užívat takovéto „ovoce“ od svých bližních? A nabízíme ho my jim? Neseme takové ovoce Bohu milé a lidem prospěšné?

Nad planým fíkovníkem, který neměl očekávané ovoce, se ozval soud. Ale ještě tu je čas milosti a čas zvýšené, soustředěné péče. Ještě je prosloužená lhůta - soud odročen. Pane, ponech ho ještě tento rok, až jej okopám a pohnojím. Snad příště ponese ovoce. V tom je veliká milost a velká naděje. Dokud ten čas milosti a naděje

trvá, dokud ubíhá, volá zároveň výzvou: využij ho! Snaž se nést dobré ovoce. Dává-li ti Pán Bůh zvláštní péči, máš přinést obzvlášť dobré ovoce.

Dokud trvá čas milosti, trvá i čas zrání. Naše ovoce ještě může dozrávat. Nespokojme se se současnou zralostí, ještě víc a lépe vyvrávejme pro oslavu Božího díla skrze nás.

Připomenuli jsme si dary země - to je důvod k vděčnosti a chválám tak častým, jak často plníme svá ústa pokrmem a svlažujeme je nápojem. Nebeský Otec nám prostírá svůj stůl.

Čeho třeba, Bůh nám dá – chléb i srdce radostná.

A naše vděčnost roste, když víme, že ne pouhým chlebem živ je člověk, ale také Božím slovem. Člověk není jen biologický živočich – žije pro věčný život!

A jaká teprve musí být naše vděčnost, když nám nebeský Otec projevuje svou lásku odpuštěním skrze Kristovu oběť! Náš Spasitel za nás dává své tělo a krev jako chléb a víno ze stolu spasení. Na cestu do Božího království nás sytí obětí svého Syna.

Čeho třeba, Bůh nám dá – chléb i srdce radostná.

Jiří Polma

biblické a teologické studie

Spor o daň císaři (Mk 12,13 - 17)

13 Poslali k Němu některé z farizeů a herodiánů, aby ho chytli za slovo.

Toto je v Markově evangeliu za celý Ježíšův pobyt v Jeruzalémě snad jediné místo, kde se objevují farizeové. Jinak se už všechno odehrává v „režii velekněží“ – saduceů a kněžské honorace. A dokonce i zde o farizeích (a herodiánech) čteme, že byli jenom nastrčeni.

Gramaticky není zcela jasné, zda Poslali farizeje a herodiány, aby (ti farizeové a herodiáni) Ježíše dostali nebo zda (velekněží a členové synedria) poslali farizeje a herodiány, aby (ti velekněží a členové synedria) Ježíše dostali. Zkrátka zda farizeové přicházejí s úmyslem ho nachytat, nebo je někdo navedl a oni jsou jenom návada.

Každopádně však z Markovy dikce nepřilíš lichotivá nastrčenost přímo čiši: Poslali k němu farizeje a herodiány...Kdo? Jacísi oni, kteří jsou za tím. Nastrčili pár

farizeů a herodiánů, kteří se nastrčit nechali, a ti se jdou poslušně přeptat. A ti jacísi oni to teď zkoušejí přes politiku. V teologických disputacích minulých dní Ježíš neudělal chybu, tak teď zkusíme, jak si (ob)stojí v politice:

14 Ti šli a řekli: „Mistře, víme, že jsi pravdivý a že se na nikoho neohlížíš; ty přece nebereš ohled na postavení člověka (dosl. nehledíš na lidské tváře), nýbrž učíš cestě Boží podle pravdy. Je dovoleno dávat daň císaři, nebo ne? Máme dávat, nebo nemáme?“

Otázka je uvedena lichocením, které zní téměř úlisně, ale současně je velmi účelové (účelné), protože Ježíše už předem zavazuje, aby opravdu promluvil bez ohledu na to, kdo všechno slyší a co se může stát. Samotný dotaz má formu paralelismu, v němž první formulace je obecná: sluší se dávat daň? a druhá už konkretizuje: máme my platit?

Na tomto místě se sluší připomenout, že daně v tehdejšímu kontextu znamenaly mnohem více než dnes. Kvůli daním větší část Galileje povstala už v době Ježíšova dětství. Odmítnutí daní nebylo kličkováním vůči finančnímu úřadu, ale vyhlášením nezávislosti.

Zástup, který v Jeruzalémě obkličuje Ježíše, je převážně Galilejský – a být Galilejec znamenalo pro mnohé téměř synonymum pro povstalec. Ale také v tom zástupu byli celníci, kteří ty daně vybírali – a Ježíš se s nimi přátelsky stýkal, k nelibosti všech slušných Galilejců. Pod Ježíšovou autoritou se zatím všichni alespoň snášejí navzájem a sikariové mezi jeho učedníky (zatím) nevyvraždili bývalé celníky mezi jeho učedníky a celníci mezi jeho učedníky (zatím) neudali sikarie. Ale otázka Herodiánů a farizeů směřuje mimo jiné i k rozštěpení uvnitř Ježíšova hnutí. Navíc samozřejmě k neopatrnému výroku navenek, na veřejnosti, který by Ježíše zkompromitoval. Pokud by Ježíš v této chvíli řekl: „Neplatit!“, bude to nejen záminka, aby ho Římané zatkli, ale navíc už nikdo ty Římany ani volat nemusí, protože v okamžiku, kdy před svými Galilejci řekne: „Neplaťte daně“, tak je to povel k útoku na Bastilu, v tomto případě na římskou pevnost Antonia, která stála hned vedle chrámového nádvoří a Římané se z ní dívali přímo do Chrámu. V tom okamžiku by bylo po pokojné demonstraci a vůbec po všem a všechno se zvrtno v násilí a krev.

Kdyby naopak řekl: „Platit“, tak ztratí nejen sympatie zástupů, ale i jejich ochranu. V tom okamžiku by se jeho Galilejci prostě zvedli a odešli a Ježíš by zůstal sám jenom s chrámovou stráží. Ale všechno to lichocením na začátku ho zapřísahá právě k tomu, aby na tyto důsledky nehleděl a řekl jednoznačně, co si myslí. Ježíš to neudělá. Bude i nadále mluvit v hádankách.

15a On však prohlédl jejich úskok a řekl jim: „Co mě pokoušíte“

Ježíš (Marek) obviňuje přítomné farizeje z pokrytectví. Kupodivu ne přímo z úmyslu dostat ho na šibenici, ale právě z pokrytectví. To by mluvilo aspoň trochu pro farizeje a herodiány, v tom smyslu, že oni zde nejsou hlavními strůjci zla. Jsou se svou otázkou nastrčeni a mohli si oprašovat čisté svědomí, že oni se přece jen zeptali. Je pouze Ježíšův problém, co odpoví... Ale Ježíš jim říká: ne, jednáte pokrytecky. Vy nemůžete nevědět, že mi tím strkáte hlavu do oprátky. Pokud to nechcete vědět a tváříte se, že vaše otázka je nevinná, hrajete divadélko.

Ježíš poznal, že je to divadélko, řekl jim, že to poznal – a přistoupil na to, že s nimi bude divadélko hrát.

15b „Ukažte mi denár“

16 Když mu jej podali, zeptal se jich: „Čí je tento obraz a nápis?“

Odpověděli: „Císařův.“

Jako by nevěděli (nechtěli vědět), do čeho tím Ježíše zatahují, přišli za ním jako za nestranným atributem, zdůraznili, že chtějí úplnou nestrannost, a předložili mu teoreticky spor, zda odvádět peníze.

Ježíš přistoupí na jejich hru a rozehraje arbitrážní řízení:

přineste mi doličný předmět, ať ho podrobím expertíze! Jako by takový denár nikdy neviděl a teď ho poprvé držel v ruce:

Hledme, tady je jakási hlava. Čípak je to hlava? Aha, císaře pána. Tak on má císař pán takovou hlavu. A co je to tady za nápis? To bude taky jeho. Tak podle hlavy a podle těch divných písmenek usuzuji, že to nemůže patřit nikomu jinému než císaři. Tak mu to vraťte.

17 Ježíš jim řekl: „Co je císařovo, odevzdejte císaři, a co je Boží, Bohu.“

Nu hádanka je na světě. Je to přesně ten jeho způsob, kdy odmítáme odpovědět, sehraje s nimi stejné divadlo jako oni s ním, ale nakonec se v tom opravdu odpověď skrývá. Jenže jaká vlastně?

17b Velice se nad tím podivili.

Kratičká úvaha: snažil jsem se právě ukázat, že je to hodně specifická situace a hodně zašifrovaná odpověď, která tu situaci reflektuje. Sice mu na začátku kladli na srdce, aby se neohlížel na okolnosti, ale Ježíš na to nepřistoupil. Pokud teď přijde nějaký dogmatik nebo etik a začne z této věty třeba odvozovat Ježíšovo učení o státu nebo vztah ke státu, tak se pouští do hodně riskantního podniku. A pokud by tuto větu vytrhl z kontextu a řekl: Ježíš uznává římskou autoritu – tak je úplně vedle.

Protože pak bychom tam nečetli: užasli nad tím, nýbrž něco jako: znechuceně si odplivli.

Co je císařovo, císaři. A co je Božího, Bohu. Císařská je evidentně ta měna. Jenomže co je vlastně Boží? Pokud byli mezi tehdejšími posluchači zelóti nebo sikariové (jakože tam tenkrát byli), tak je určitě napadlo ze všeho nejdřív, že Bohu patří Svatá země. A hurá vyhnat barbary. A pohany. A Římany. A nejlíp je rovnou vyvraždit. Peníze patří císaři. Tak mu je hodte na hlavu. Na tu, co je na nich vyražená. A látky a obilí a víno a vůbec všechno, co je made in Roma. Sabotujte všechno, co je římské.

Ale stejným právem by se dalo říci, že Bohu přece patří celý svět. Tak hurá ho dobývat. Ve jménu Krista. Nebo Alláha. Nebo světové revoluce. Nebo čehokoliv, co zní dost vznešeně.

Pokud Ježíši naslouchaly už tenkrát i povahy spíše usedlé a spořádané (třeba jako celníci, co s nimi Ježíš stoloval), mohly si právě tak říci, že Bohu patří celý svět a Bůh moudře zařídil, že je v tom světě císař a místodržitelé a okresní hejtmani..., aby v tom Božím světě panoval pořádek.

Prostě v okamžiku, kdy se pustíme do svých vlastních úvah, co je Boží a co je císařovo, dostaneme se do vleku svých názorů a svého založení. A platí absurdní úměra, že čím více toho Bohu přisoudíme, tím méně to znamená v praxi. Velekněží mohli svátečně kázat, že Bohu patří celé stvoření. A prakticky to pro ně znamenalo, že mu patří jen těch pár volů, které mu přinášejí jako oběť na oltáři.

Ti, kteří chtěli Ježíše dostat, museli uznat, že jim dal docela spořádanou odpověď. Určitě neodmítl dát císaři jeho denáry. Jenomže: co když jim pod tou spořádanou odpovědí docela drze vmetl od obličeje tu galilejskou: hodte ty římské peníze císařovi na hlavu. A sabotujte všechno, co je římské. No a Galilejci přesně tuhleto galilejskou odpověď mezi řádky vycítili, a proto si neodplivli, ale užasli. Jenže i jim mohl zůstat červík pochybnosti, že je ta odpověď vlastně prořímská.

Svůj účel ve svém kontextu tato odpověď určitě splnila: je drzá, provokativní, provokativně otevřená, a přitom nedává nejmenší záminku, kterou protivníci hledali. Teď jde o to, jaká odpověď je ve skutečnosti zašifrována pod větou Císařovo císaři a Boží Bohu. Je to, co si Ježíš skutečně myslí, galilejská odpověď – nebo ta pro římská. Nyní se to pokusíme zjistit. Ale musíme i nadále mít na paměti dvojí:

a) čím je odpověď velkorysejší a více všeobjímající, tím méně toho nakonec říká a tím méně z ní nakonec plyne. Když řekneme, že Bohu patří všechno, nemusí to nakonec prakticky znamenat nic;

b) snadno se dostaneme do vleku svých vlastních, předem hotových představ, co je Boží a co je císařovo. Proto se nyní pokusím vyjít důsledně z kontextu.

Když se podíváme, co je v Markově evangeliu přímo označeno jako Boží, zjistíme, že kupodivu vůbec ne Boží stvoření – tedy právě všeobjímající abstrakce, která v důsledku nemusí nic neznámenat. O stvoření je jediná zmínka až v synoptické apokalypse v MK 13,19, a to ještě časová (od doby, kdy Bůh stvořil své stvoření).

Naproti tomu Boží je v Markovi nejčastěji Království a Syn. Bohu patřil také Abraham, Izák a Jákob, a proto jsou živí...

Ale nejzajímavější souvislosti najdeme přímo v nejbližším okolí našeho textu. Bezprostředně předcházelo podobenství o zlých vinařích (Mk 12,1-12) a tam se říká (hádkovitě, ale jednoznačně): Boží je vinice, na které sedí jeruzalémská honorace a velekněží jako záby na prameni. Patří Bohu a Bohu by měli odevzdávat její úrodu, ale oni se na ní usadili, jako by patřila jim. V tomto kontextu už je věta, kterou se pokoušíme vyložit ostrým výpadem: copak, císařovi si platte daně, když vás to tolik zajímá. Ale co je s tím počtem, který máte vydat Bohu? Co je s tou vinicí, kterou máte vrátit Bohu a zmizet?

Ale úplně nejbližší a nejdůležitější klíč k Ježíšově odpovědi je v tom, co říkají farizeové a herodiáni na začátku. V lichocení, které ovšem v českém překladu právě tu klíčovou spojitost ztratilo. Farizeové v něm říkají:

Nebereš ohled na postavení člověka, nýbrž učíš cestě Boží podle pravdy.
doslova:

Víme, že nehledíš na obličej člověka, ale po pravdě učíš cestu Boží.

Doslovně vzato: Bohu patří cesta. Ta cesta, kterou Ježíš učí. Úzká cesta. Ta cesta, po které máme jít, co děláme, jak žijeme. Není tu ona všeobjímající odpověď, že Bohu patří celé stvoření, nýbrž konkrétně: naše jednání a rozhodování, to, jak žijeme.

A pak je tam ještě jakýsi obličej, který patří člověku. Ekumenický překlad nabízí: nebereš ohled na postavení člověka. Neohlížíš se na to, s kým máš tu čest, a mluvíš bez obalu. Oni Ježíši tvrdí, že je tak dokonalý (dokonale bezohledný), že na obličej nehledí (a podle postavení nesoudí). Ježíš si vzápětí nechá ukázat denár – na obličej hledí. Hledí na obličej člověka a říká: tak tenhle obličej člověka patří císaři.

A ten jeho denár taky, ale to už je vedlejší. Císaři patří lidská tvář. A Ježíš v něm – na rozdíl od všech okolo – odmítá vidět instanci a instituci.

Odmítá ho zbožnit a zbožňovat. Božská úcta a zbožňování patří Bohu, ne politikům. Ale stejně v něm odmítá vidět ďábla, ztělesněné zlo nebo strukturu nebo instituci. Nýbrž především člověka. A to jsme povinni císaři a jakékoli politické osobnosti. Bohu patří cesta – čili Bohu jsme odpovědni svým jednáním rozhodováním a vůbec životním stylem; a dál už nás nemusí teoreticky zajímat, co všechno ještě Bohu patří. A v císaři jsme povinni vidět člověka (přestože je to politik a představitel říše a nevím, co ještě...). Člověka, který má lidskou tvář. Napří-

klad právo na soukromí. Právo mít lidské slabosti. Právo být malý, tlustý, plešatý. A chybní.

Toto je podle Marka smysl Ježíšovy odpovědi, která uvedla v úžas všechny. Nemluví o instituci císařství (nebo království nebo presidentského systému nebo čehokoliv jiného). Pokud jde o císaře, tak tomu patří vidět v něm bližního.

A abych udělal tečku: krátce poté následuje rozprava o Největším přikázání (Mk 12,28-34). A to největší přikázání kupodivu není jedno, ale jsou dvě: milovat Boha a milovat bližního. I tam je řečeno, co je Boží a co patří Bohu. A jedním dechem i to, co patří člověku. Kterémukoliv člověku, včetně císaře Tiberia: vidět v něm bližního.

Jiří Mrázek, z knihy Při brodu Jabok, sborník pro Mireiu Ryškovou.

Praha 2001, str. 140- 145.

dějiny

ESEJE O ZPĚVU ČESKÉ REFORMACE

1. Zpěv a jeho melodický zápis

Je evangelický zpěv už jen legendou? Nebo se nám daří tuto legendu i dnes oživit? A víme vůbec, co se skrývá za závojem vyprávění o slavné minulosti bratrského zpěvu? Nebudeme překvapeni, když necháme samotné aktéry tohoto příběhu promlouvat?

„Zpěv aneb zpívání je obveselování sebe i jiných rozličně provívaným hlasem, ať již vznášejícím se vzhůru neb dolů, spěšně skočným, nebo znenáhla rozvláčeným. Zvláště pak, když se k tomu přidá řeč, plynoucí tím zpíváním liběji a která má v sobě zavnutý rozum. Nejvíce pak, když se to děje k slávě moudrému Bohu, který dal to umění našemu jazyku,“ říká Jan Amos Komenský v předmluvě k Amsterdamskému kancionálu z roku 1659 a dodává: „Je tedy trojí stupeň v pozornosti při zpěvu. První na noty a slova, aby vše bylo pověděno slušně a bez omylů. Za druhé ve smyslu, aby každý rozuměl všemu, co zpívá. A konečně za třetí, aby byla zachována nejhlubší uctivost k Bohu a jeho přítomnosti.“ Co to ale tehdy znamenalo dávat pozor na noty? A jak máme rozumět notám reformačních písní my dnes?

Již o sto let dříve se Jan Blahoslav ve své *Musice* (1558) pokusil vybrat a pro potřeby bratrského zpěvu přeložit ze zahraničních předloh to nejdůležitější, co by měli znát zpěváci při své praxi. Někdy je dobré zapomenout na moderní terminologii a nechat se vést samotným dobovým slovníkem – třeba když čteme, že jedno z umění, které tito practici mají ovládat, je zpívání sborové neboli „chorální“ (choralis), „prosté neb, jakž někteří nevelmi náležitě říkávají, lejkovské, obecného lidu, kdyžto všickni neb mnozí jedním neb jednostejným hlasu způsobem zpívají jednu píseň. [...] A tuť jsou noty jednostejné a jedny.“ Nepochodíme tu tedy s žádnou gregoriánskou interpretací, neboť zde je řeč o společném zpěvu písní bez ohledu na jejich původ či formu.

Přesto však i tady žádá Blahoslav poučené zpěváky, kterým pak postupně vysvětluje, co musejí všechno znát: Je to nejprve význam klíče, který udává výšku tónů i poměry mezi nimi, takže zpěvák ví, která nota má být „jako vymalována hlasem, [...] kdež se zpívání změkčuje a k jakému poutišení se přichází, jako by za něco zastupoval.“ Dále vysvětluje Jan Blahoslav délky not a pomlky a význam počítací jednotky zvané *tactus*, a tak je každému jasné, že opakují-li se kupříkladu skupinky obsahující jednu delší a jednu kratší notu, mají se zpívat na jedinou dobu, aby vznikl „zpěv jakýs skočný a hejbavý, buď k veselí neb k zuřivosti atd.“ Takt v dnešním slova smyslu (tedy časový úsek, kde se střídají doby přízvučné s nepřízvučnými) renesanční hudba nezná, přízvuky se řídí čistě podle deklamace textu (v tomto směru jde tedy skutečně o „chorální“ přednes).

Závěrem pak Blahoslav popisuje, jak podle zápisu rozlišit použité tóniny neboli mody, vypočítává jejich vlastnosti a dodává, že teprve ten, kdo se naučí rozpoznávat charakter a odlišnosti jednotlivých modů, „ten každého zpívání vlastnost, jakž by je uslyšal neb nanotované spatřil, ihned pozná a srozumí, dobře-li zpěvák a náležitě neb uměle zpívá neb zpěvy skládá čili nic. Sám také bude zpívaje uměti hlas svůj formovati náležitě: I smutnému, veselému, přísnému, povlovnému zpěvu neb notě hlahol příslušný vypouštěti, a ovšem v skládání písní slova notě aneb tónu noty příležitá v místa slušná dávati. Což obé [...] tepruv činí to, aby posluchač tam pohnut, nakloněn i přiveden byl, kamž chce zpěvák, aneb kamž uložil píseň skladatel.“ Pro Jana Blahoslava je tedy správné čtení not nejen rozpoznáním jejich výšky a délky, ale také patřičným vyjádřením dynamiky, tempa a odpovídajícího výrazu. To vše by měli být čtenáři *Musicy* schopni vyčíst ze samotných not, k nimž tehdy ještě nebyly doplňovány žádné slovní komentáře. Kolik z nás, dnešních zpěváků, tohle dokáže?

Jen o pár let později si však Jakub Kunvaldský dovolí v předmluvě svého kancionálu (1576) nabídnout zpěvákům mnohem svobodnější přístup k hudebnímu zápisu: „Mnozí některou melodii neb notu tak a jiní jinak zpívají a v tom se zvláště ti, kteříž muziky neznají, nikterakž srovnati nemohou. I muože v tom každý dob-

rovolně svého zvyku užívatí a předce tím ke cti Boží v církvi prospívati, neb jsem já neshromáždil a nepracoval při tom kancionálu, abych co umělým zpěvákům, kteříž muziku lépe znají než já, napomáhal. Neb tí toho nepotřebují a což by se jim nelíbilo, sobě napraviti umějí. Ale pro lid prostější, aby majíce puovod prostého chorálního zpívání tak jméno Boží oslavovali a jedni druhým k dobrému posluhovali.“ Ani Jan Blahoslav se nebrání přiznat, že zvláště ve starších dobách lidé „více podlé zvyku nežli podlé umění zpívání svá konali, jedni od druhých slýchajíce a více z slýchání nežli z knih se učíce.“ Ale namítá, že se tehdy mohl jen málokdo pochlubit jakým-koli hudebním vzděláním. Proto se stávalo, že notový zápis měl pouze připomenout začátek známé melodie a často neobsahoval ani klíč, který by pomohl ke správnému čtení nápěvu.

Zdá se však, že Kunvaldský (ve shodě s touto starší praxí) u prostých „chorálních“ zpěváků žádné školení ani neočekává – na rozdíl od hudebníků provozujících hudbu „figurální“ (vícehlasou a podle Blahoslava plnou symbolů, tedy „rozličných figur a znamení“). V předmluvě ke zmíněnému kancionálu totiž dále čteme, že „chce-li pak kdo z mužův učených ty které písňe sobě k zpívání figůralnímu – totiž na hlasy – obrátiti, já jemu věrně přeji, nechť práci a uměním svým to zpuosobí, tudy se více a hojněji čest a chvála Boží rozmnožovati bude.“ Byli snad tehdejší „učení“ zpěváci schopni vícehlasou verzi písňe podle pravidel sami improvizovat, jak se s tím setkáváme u nejlepších souborů interpretujících renesanční hudbu dnes, nebo tím Kunvaldský chce jen dát podnět k vícehlasému zhudebnění předkládaných písni?

Ať už je to jakkoli, je zřejmé, že tehdy stejně jako dnes zpívalo sice mnoho věřících k Boží slávě jen po paměti, důležitější hudební počiny či jen samotné vedení liturgického zpěvu byly však v reformačních dobách svěřovány lidem „učeným“, jejichž schopnosti – z dnešního pohledu – dalece přesahovaly pouhé čtení not a šly až k podstatě principů hudebního vyjadřování. Nebylo by špatné se z toho poučit i dnes a vědět, že liturgický zpěv je nutno do hloubky poznávat v jeho struktuře i dějinách, aby mohl plně sloužit svému účelu. Protože stále platí Blahoslavovo uštěpačné: Kantorův zpěv má vždy „způsobným neb ušlechtilým slouti a ne bečením neb křičením neb vrčením: čímž netoliko k dobrému způsobu se neposlouží posluchačům, ale [...] i z toho budou vyraženi, aby někdy místo k náboženství probuzení od smíchu neb hněvu zdržeti se nemohli.“

Eliška Baťová

Nejstarší členka Jednoty?

Poslední číslo ochranovského časopisu Jednoty přineslo zprávu o úmrtí snad nejstarší členky Jednoty ve světě, sestry Lucy Beaver ze sboru Bethel na Aljašce. Bylo jí údajně 113 let. Matriky se v těchto krajích před 100 lety nevedly, je tedy třeba brát údaj jako přibližný. Sestra Beaver bydlela už po generace ve sborovém domě Jednoty, kde také letos v srpnu odešla k Pánu.

Kazatel Jednoty episkopálním knězem

Letos v září se kazatel Jednoty Carl Southerland stal správcem episkopálního sboru ve Franklinu v Severní Karolíně. Je to první případ, kdy se kazatel Jednoty mohl ujmout této služby. Dohodu o plném církevním společenství, tedy vzájemném uznání svátostí i ordinace uzařely americká Jednota a episkopální církev (původem anglikánská) v roce 2011.

Bratr Southerland sloužil ve sborech Jednoty přes 40 let, ve Winston Salemu a dalších místech Severní Karolíny. Instalaci bratra Southerlanda vykonali společně předseda Jižní americké provincie bratr David Guthrie a biskup severokarolínské episkopální diecéze Rev. G. Porter Taylor.

Již sama dohoda o vzájemném společenství zdůraznila, že obě církve chtějí prakticky uskutečňovat jednotu, která je nám dána v Kristu. Při příležitosti instalace prvního kazatele „z druhé strany“ pak biskup Taylor připomněl, že v době, která je tak poznamenána rozdělováním a protiklady, je důvodem ke vděčnosti i hrdosti, když mohou křesťanské církve nabídnout právě protikladný příklad, cestu k nacházení a uskutečňování jednoty.

Tato vzájemná dohoda se týká nejen Jednoty a episkopální církve, ale také amerických luteránů a zástupci všech těchto církví se těší, že společný postup přinese vzájemné obohacení a také účinnější využití všech zdrojů, které tyto církve v Severní Karolíně mají.

red

náš seniorát

Rovensko - návštěva z Drážďan

Byl to radostný víkend na sklonku července, když Rovensko navštívili zástupci partnerského sboru Jednoty bratrské z Drážďan pod vedením bratra faráře Raimunda Hertsche. Část jich přijela mikrobusem, dva z účastníků na kole, až k samé faře.

Po radostném uvítání a rychlém občerstvení jsme se v naší modlitebně sešli ke společnému zpěvu. Mohli jsme zpívat česky a německy, neboť dost písní máme společných, a to za velmi ochranovského doprovodu -- obvyklé harmonium protentokrát vystřídaly pozouny

našich hostů. Následovala společná četba hesel, pozdravy ze sborů a milé obecenství při večeři, nachystané obětavými rovenskými sestrami. Na závěr jsme se přesunuli na zahradu k ohníčku a vespolek si užili letní večer, jak má být.

V neděli ráno probudily rovenské spáče tóny drážďanského žesťového minisouboru. Písně z bratrského zpěvníku se rozléhaly po údolí a mísily se s hlasem rovenských obrácených zvonů, zvoucích na katolickou mši. O půl desáté se trubači přesunuli do modlitebny, kde jsme společně chválili Pána Boha při nedělním shromáždění. Při krátkém kázání, při pozdravech i při modlitbách panovala opravdu sváteční atmosféra, prodchnutá radostí ze setkání.

Posezení u kávy uběhlo velmi rychle a před polednem se již naši drážďanští přátelé chystali k odjezdu. Ale ještě předtím jsme jim museli slíbit, že rovenská návštěva Drážďan se uskuteční na jaře příštího roku, hned jak rozkvetou třešně. Věru rádi jsme jim ten slib dali. Jeden je Otec náš, my pak všichni bratří jsme – drážďanští a rovenští určitě.

H. Jalušková

Husův den 2012

Pro šest desítek lidí kázala dopoledne při Husově dni v Železném Brodě 8. července sestra Hana Jalušková. Volný čas do společného oběda byl využit k osobním rozhovorům nebo k prohlídce výstavy k 555. výročí Jednoty bratrské, která tu zbyla a byla doplněna od Noci kostelů. Několik chodů k obědu nám letos připravil bratr

Kola. Vřelé díky!

Odpolední slavnost na Kalichu u Besedic začínala v 15 hodin. Byli opět připraveni trubači z Ochranova a střídali se v doprovodu k písňím s varhanicí Marcelou Pallovou. Úvodní kázání měl Jiří Polma na text 1 Korintským 13,13 (12-13): Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však uzříme tváří v tvář. Nyní poznávám částečně, ale potom poznám plně, jako Bůh zná mne.

A tak zůstává víra, naděje, láska – ale největší z té trojice je láska.

Připomenul v něm Husův „Provázek třípramenný z víry, lásky a naděje, kteréhož se má každý křesťan držeti, kdo chce do věčného blahoslavenství přijíti.“

Můžeme říci, že se Jednota bratrská, vzniklá před 555 lety, „svázala Husovým provázkem třípramenným“, když jej měla ve svém bohosloví za věci podstatné.

Víra, naděje a láska patří nerozlučně k sobě, tak jako srostly v jeden kmen tři proutky, které v Kunvaldě zasadili bratří při prvním vyhnání 1547.

Hlavní slovo měla při přednášce o Husovi milá sestra MUDr. Mahulena Čejková, bývalá synodní kurátorka Českobratrské církve evangelické. Prožila s námi a naším seniorátem ve své funkci složité časy nejen při vyjednávání o znovuzískání našich sborových domů do vlastnictví. Sblížili jsme se a máme ji moc rádi. Proto jsme se zaradovali, když přijala naše pozvání. Byla s námi již v sobotu a také na nočním Kalichu.

Po shromáždění venku jsme se potom sešli ještě u stolu v Železném Brodě. Krásné dny a krásná společenství nám Pán Bůh daroval!

jp

Noční Kalich

Vždycky s jistým rozechvěním přicházíme do těchto prostor skalní modlitebny na Kalichu. Podle tradice se tu scházeli k pobožnostem tajní nekatolíci, když nemohli svou víru vyznávat legálně. Když se za nimi ohlížíme, napadají nás otázky, kterými se s nimi poněkud poměříme a ptáme se sami sebe, jak by to bylo s námi na jejich místě a v okolnostech, jimiž procházeli. Jak bychom unesli tu ztrátu, kdyby nám někdo úplně zakázal mít shromáždění? My starší něco víme o totalitním tlaku na církve, ale modlitebny jsme měli otevřené. U těch, kdo kdysi sem do skal tajně přicházeli, protože potřebovali povzbuzení evangelia, zřejmě „pres Boží“, řekl by Komenský, z nich „vymačkal to dobré víno“. Věrnost i v protivenstvích. Ale kolik lidí pod tlakem kleslo a zhroutilo se i do rouhání Bohu? Tehdy dávno i v minulosti mladých let nás starších?

Při noční pobožnosti se svatou večeří Páně 7. července jsme se zamýšleli nad dvěma biblickými texty:

Hledejte především Boží království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno. Mt 6,33

Království Boží není pokrm a nápoj, ale spravedlnost a pokoj a radost v Duchu svatém. Ř 14,17

Bylo nás letos 21, kdo jsme „táhli za jeden provaz“. Noční cestou skalním bludištěm jsme měli malé lampičky přivázané na laně, jehož se každý držel. Bylo to trošku krkolomné, ale troška zábavy neuškodí.

Týden v ráji

Týden od 11. do 17. srpna trávila mládež (převážně pražská, která má takové množství čerstvých třicátníků, že už by se snad mládeží ani neměla zvat) opět v Rovensku pod Troskami. Každý den jsme začínali čtením hesel, modlitbou a písní a zbytek dne pak pro nás byl ve znamení výletů do blízkého i vzdáleného okolí. V neděli jsme se zúčastnili shromáždění v rovenském sboru a odpoledne jsme se vypravili na Trosky. U cíle někteří z nás vstup do nitra zřícenin odmítli jako poněkud předražený špás. Jiní usoudili, že když už vykonali výlet k Troskám, půjdou dovnitř, ať je cena jaká chce. Většina podporovala vstup do zříceniny, kde se mělo také odehrát představení jakýchsi chrličů ohně. Skupina se tedy rozdělila a nebylo to první ani poslední rozdělení. Vždy jsme se ale v klidu dohodli a navzájem na sebe počkali, nebo jsme zatím podnikali něco jiného.

Třeba jako když jsme šli další den na Hrubou Skálu. Pět z nás se rozhodlo, že vyzkouší tamní lanové centrum, Fotografie těchto pěti odvážných jsou ke shlédnutí ve fotogalerii na internetu. Jen těžko bychom tyto snímky pořídili, kdybychom se procházeli po lanech všichni, a tak je tedy možno říci, že naše nejednota byla i ku prospěchu věci. Ještě téhož dne večer jsme oslavovali jedny pětadvacetiny, čtvery třicetiny a jedny pětatřicetiny.

Druhého dne jsme se všichni probudili živí a zdraví, i když poměrně málo čilí. Opět jsme se rozdělili na dvě skupiny. Ti aktivní z nás se rozhodli rozhýbat své neochotné tělo na bicyklech a ti méně aktivní z nás se zatím vydali navštívit nově otevřenou rovenskou cukrárnu s nestydatě dobrou zmrzlinou a další část dne trávili nad různými společenskými hrami. Když dorazila skupina cyklistů, započala výroba knedlíků. Oproti minulým letům jsme rezignovali na borůvkovou náplň, protože po borůvkách už nebylo nikde ani památky. Na zahradě rovenské fary se v tu dobu nacházely zralé špendlíky. Natrhali jsme tedy zásobu tohoto ovoce a bylo ho dost nejen na knedlíky, ale ještě zbylo i pro místní paní kazatelku. Z těsta, které pro nás laskavě nachystala naše pražská kazatelka, jsme vyrobili asi 300 malých

knedlíčků a vařili je tak dlouhou dobu, že jsme z toho nakonec všichni hladý šilhali. Přes náš nesmírný hlad se nám nepodařilo sníst všechny knedlíčky, takže jsme jich trochu měli ještě další den.

Poslední den jsme se rozhodli navštívit zámek Sychrov, kde jsme si nejprve prohlédli jeho nově zrekonstruované interiéry a pak jsme se procházeli jeho velikým parkem. V něm jsme narazili na oranžerii přebudovanou na kavárnu a neodolali jsme, abychom nevyzkoušeli tamní kávu a zákusky. Po příjezdu do Rovenska jsme se rozhodli vyplnit zbývající čas zpíváním písní ze zpěvníku Svítá. Při té příležitosti jsme se naučili několika novým písním a zařadili je do svého repertoáru. Pak už nám zbývalo jen poděkovat místní paní faráře za pohostinnost a rozloučit se.

A. H.

Střecha v Železném Brodě

Mnozí z vás vědí, že již delší čas máme problémy se střechou. Nová střecha nad velkým sálem se dělala v roce 1995-6. Zdálo by se, že je na několik desetiletí vystaráno. Není. Ukázalo se, že materiál určený památkáři jako jediný vhodný se projevil jako naprosto nevhodný. Vzhledově snad, ale kvalitou rozhodně ne. Po zimě 2007 začalo zatékat do sálu. Když se střecha opravila a stěna vyschla, spadla římsa. Opravy spolky přes 300.000 Kč. Vloni začalo razantně zatékat na jiném místě. Opravili jsme část střechy bonským šindelem. Čtvrt milionu! Tu ale zvedli hlas památkáři – to se nesmí! To bude pokuta!

Nepříjemné jednání, nepříjemné hledání dotací. Nový rozpočet na střešní plášť je 2.700.000 Kč. Přes dech zarážející rozpočet jsme vstoupili do oprav. Partnerský sbor z Ochranova nám daroval 120.000 Kč, Liberecký kraj 200.000 Kč, Ministerstvo kultury 289.000 Kč. Takže hurá na střechu, tam kde je stav nejhorší!

Najdou-li se nějaké dotace i v dalších letech, budeme pokračovat. Pro naše milé aktivní členy, a těch není moc, je to velikánská zátěž, protože značnou část peněz musíme vložit jako spoluúčast. Bez ní ani dotace nejsou. Snad nám svým způsobem Pán Bůh pomůže, když jsme se do toho dali...

jp

železnobrodská modlitebna při slavnosti díkůvzdání

Vzpomínka sestry Ulrichové

Úvodem mi dovoluji říci něco málo o sobě. Já jsem do svých 23 let vyrůstala v římskokatolické církvi. Byla jsem v ní jako malé dítě pokřtěna, v dospívání biřmována. Když jsem z ní zcela uvědoměle vystoupila a byla krátce nato už jako manželka kazatele Jednoty bratrské společně s Živanovou nevlastní matkou přijata do užšího obecnství sboru v Mladé Boleslavi, začala jsem si stále více uvědomovat, že tato moje druhá církev není církví obřadů a mystiky, ale že je to církev slova.

Volné modlitby a svědectví mi ještě dlouhá léta zavíraly ústa. Větu „My ubozí hříšníci, prosíme, rač nás vyslyšeti, milosrdný Bože“, jsem pocítovala spíše jako modlitbu, i když volnou, ale neměnnou. Moci tak při jejích slovech klečet. To zůstalo jen mou touhou... vyznáváme.

A nyní k tématu, o kterém bych chtěla mluvit: Proč vyznáváme – my ubozí hříšníci? Právě v době naší služby v letech 1968-1978 ve sboru v Praze Hálkově ulici č.5 se často hovořilo o naší liturgii, jak ji známe z nedělních a svátečních shromáždění. Byly hlasy pro i proti – jako vždy. Nejnevůli bylo pocítováno slovo „ubozí“ ve spojení „my ubozí hříšníci“.

Proč vyznání – my ubozí hříšníci?

Člověk je ochotný vyznat a doznat raději všechno, než svou ubohost. Ochotně se přizná ke hříchu, ke všelijaké vině, ale málokdy se přizná k ubohosti. Jakékoli jiné vyznání nevylučuje možnost, že člověk může sám napravit buď vše, nebo alespoň část. Ale doznání ubohosti znamená doznání vlastní neschopnosti, abychom vlastní silou, osobní obětí, prostě sami ze sebe dosáhli nápravy.

Lidská ješitnost se k tomu nerada přiznává. A jsme-li upřímní, bývá nám někdy dost nevolno, když tuto ubohost vyznáváme.

Ale budme vděční i za tyto nepříjemné pocity, které nutí k pokání, k pokoře, k doznání pravdy.

Je dobré, jestliže se v nás bouří naše pýcha, a my ji v tomto vyznání poctivě přemáháme! Bylo by zlé, kdybychom jen mechanicky odříkávali, bez opravdovosti vyznání, bez zraněného svědomí, bez vědomí jeho závažnosti. Zlé by bylo vyznání bez vnitřní pravdy!

M. Ulrichová, 25. 9. 2011

práce sester

Dary českých sester podporují školství v Tanzanii

Milé sestry ze sborů Ochrannovského seniorátu,

dovolte, abych vám tlumočila vřelé poděkování sestry Dorothey Weller z vedení instituce Ochrannovská misijní pomoc se sídlem ve sboru Jednoty bratrské Bad Boll v Německu za dar ve výši 460 eur, který byl věnován z letošní sbírky sesterského setkání v Turnově. Tento dar byl poslán prostřednictvím OMP na podporu Ochrannovské střední školy ve městě Sumbawanga v jihozápadní Tanzanii, jmenovitě na výstavbu internátu pro dívky. Podílíme se tímto na položení základního kamene této stavby. Jelikož mají dívky v tanzanské společnosti obtížné postavení, tento projekt usnadní přístup ke vzdělání zejména těm ze vzdálenějších míst oblasti.

O výstavbě a rozvoji domova pro dívky i o škole vás budeme informovat.

Tato odezva na naši sesterskou práci nás potěšuje a povzbuzuje.

Líba Bernardová

z církvi doma i ve světě

Za angličtinou do kostela

Tak se jmenoval už druhý ročník letní biblické školy, který proběhl v letohradském sboru Českobratrské církve evangelické. Co si pod tím máme představit? Je to takový příměstský tábor, kam děti přišly v 8.30 a odcházely v 15.00. Byl určen pro děti od 7 do 13 let. Pořádal ho letohradský sbor spolu s Prvním sborem presbyterni církve v Annapolis ve státě Maryland v USA.

Když v loňském roce sbor tuto akci pořádal poprvé, panovaly obavy, zda rodiče děti za angličtinou do kostela pošlou. Angličtina je žádaná, ale ten kostel? Věřte, nevěřte, ale dětem se loni „tábor“ tak líbil, že si rodiče letos vyžádali jeho opakování.

Jste zvědaví, jak tábor vypadal? Děti byly rozděleny do pěti skupin podle věku. V každé skupině jich bylo deset až dvanáct. Střídaly se v pěti činnostech: ztišení nad

Bibli, angličtina, hudba a zpěv, výtvarné tvoření a hry. V každé skupině byl anglicky mluvící lektor společně s českým tlumočnickem. Tlumočnick překládal podle jazykové vyspělosti každé skupiny. Skupina dětí měla svého „vodiče“ (tak jsme přeložili angl. slovo shepherd - pastýř), který se o ni celý den, vlastně týden, staral. Každá činnost trvala zhruba 45 minut, pak byla přestávka s možností pití. Po 11. hodině chodily děti do školní jídelny na oběd a odpoledne byla ještě malá svačina.

Po celý týden jsem se účastnila hlavně části „worship“ – ztišení nad Bibli, protože mě zajímalo, jak to „za oceánem“ dělají. Děti seděly v tiché místnosti sborového domu v kroužku na zemi. Uprostřed byla hořící svíčka a Bible. Téma letošního léta bylo Desatero. Jednotlivá přikázání se probírala po dvou a začínalo se hned prvním: „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. Nebudeš mít jiného boha mimo mne.“ Nebylo žádné velké vysvětlování, dětem to bylo sděleno prostě jako fakt. Katechetka pak uváděla příklady a s dětmi o tom mluvila. Následovala praktická činnost, děti si vyrobily knížečku, do které si jednotlivá přikázání zapisovaly. Tento úkol plnily celý týden. Kromě něho třeba vyráběly „modlitební vlaječky“, na které psaly jména členů rodiny a činnost, kterou všichni rádi dělají společně. Každý den byl jiný praktický úkol.

Překvapilo mě, že se při práci s Bibli ztišili i největší rošťáci. Možná působilo osobní kouzlo milé katechetky a hezké prostředí. Také to, že základní pravdy víry jim sděloval někdo přesvědčivě. Asi také fakt, že všichni lektori byli Američané, tedy lidé z trochu jiného světa... Ale určitě také k tomu všemu působil Duch svatý.

Lektori se dětem věnovali opravdu na sto procent. Každé ráno se začínalo společně písničkami a také se tak odpoledne končilo. Všechny činnosti byly pro děti zajímavé. Při výuce angličtiny se lektorka snažila o to, aby děti mluvily. U některých se to povedlo lépe, jiné se styděly. I ty stydlivé se však „odvázaly“ při zpěvu za doprovodu kytary, keyboardu a občas i trubky.

Další činnost – hry, probíhala díky pěknému počasí venku. Při nich se hojně užíval míč, ale i různé netradiční náčiní, třeba padák. Při hrách nebyl potřeba ani tlumočnick. Při tvoření si děti vyzkoušely různé výtvarné techniky. Měly možnost vyrobit si hezké dárky pro své blízké.

Týdenní „tábor“ byl ukončen v pátek odpoledne besídkou pro rodiče. Tam děti předvedly, co se za týden naučily – byly to hlavně písničky. Pak následovalo společné občerstvení, do kterého každý přispěl svým dílem. Že se tábor opravdu vydařil, o tom svědčí přání dětí i rodičů, aby se příští rok zase opakoval...

Jsem vděčná, že jsem se mohla celé akce zúčastnit. Jako členka „amerického výboru“ dobře vím, kolik práce dá příprava a zdárný průběh celé akce. Od propagace, shromažďování přihlášek, až po ubytování lektorů a přípravu odpoledního

programu pro ně. Díky Bohu se našlo v letohradském sboru pár nadšenců, kterým to vše stojí za to. Odměnou jim může být fakt, že přes padesát dětí z Letohradu slyšelo evangelium. Semínka byla zasetá, vyklíčí a vzrostou?

Nada Běťáková

Joachim Gauck: protestant v prezidentském křesle

Když Joachim Gauck v roce 2008 spolu s Václavem Havlem a dalšími prominentními odpůrci zaniklého komunistického režimu podepsal dokument „Pražská deklarace – Svědomí Evropy a komunismus“, už dávno nebyl v České republice někým neznámým. O čtyři roky později se Gauckovo jméno v českém tisku objevilo opět: 18. března 2012 byl Gauck jako kandidát bez stranické příslušnosti velkou většinou zvolen jedenáctým prezidentem Spolkové republiky Německo. Na tuto nejvyšší státní funkci kandidoval už v roce 2010, tehdy se však neprosadil proti kandidátovi konzervativně-liberální vládní koalice, Christianu Wulffovi.

Kdyby německého prezidenta nevolilo německé Spolkové shromáždění, ale čtenáři časopisu „Protestant“, jistě by zvítězil už při své první kandidatuře a nemusel by čekat na odstoupení Christiana Wulffa. Jako bývalý evangelický farář, notorický antikomunista a významný a zkušený advokát občanských svobod spojuje v sobě vlastnosti, které mu od začátku zajišťovaly pozornost a sympatie mnoha evangelických Čechů.

Joachim Gauck se narodil roku 1940 v Rostocku. Na jeho dětství spočíval stín, protože otec, bývalý námořní důstojník, v roce 1951 beze stopy zmizel. Teprve po čtyřech letech se vrátil k rodině ze sovětského pracovního tábora. Gauck říká, že se nekompromisní odmítnutí komunistického státu pro něj už v raném věku stalo otázkou loajality vůči rodině a otázkou osobní integrity. Následky odmítavého postoje k režimu, které byly běžnou součástí jeho života, přijímal bez reptání: „Zato jsem žil s morálně dosti pohodlným vědomím, že ti slušní jsme my“, tak se Gauck ohlíží za manichejsky dualistickým světem, v němž prožil své mládí.

Gauckova cesta k evangelické teologii bezprostředně souvisela s jeho politickým postojem, což v jeho generaci nebylo ničím neobvyklým. Studium teologie bylo jednou z mála možností intelektuálního rozvoje, která nevyžadovala aktivní účast v socialistických organizacích, jakou režim jinde automaticky očekával. Po ukončení studia v roce 1965 prošel Gauck vikariátem. Až sborovou praxí dospěl k rozhodnutí věnovat se plně farářské práci. V letech 1971–1989 působil v malém luterském sboru na panelovém sídlišti v Rostocku.

Ke Gauckovu přechodu od farářování do světa politiky došlo náhle, a to v říjnu 1989 během rozpadu NDR. Někdejší disidenti Gauckovi vyčítají, že se před převra-

tem (kterému Němci říkají „obrat“, Wende) nepodílel aktivně na opozičním hnutí. Je však nesporné, že Gauck během necelého roku mezi politickým obratem v říjnu 1989 a znovusjednocením Německa 3. října 1990 naprosto zásadně přispěl k právnímu, politickému a historickému zpracování činnosti východoněmecké tajné služby Stasi. Jako pověřenec spolkové vlády zajistil akta Stasi proti poztrácení a zničení. Nově vytvořený „Úřad spolkového zmocněnce pro podklady státní bezpečnosti bývalé Německé demokratické republiky“ je v Německu dodnes znám jako Gauckův úřad. Jeho zásluhou byly archivované písemnosti Stasi transparentním způsobem zpřístupněny postiženým, úřadům a historikům.

V roce 2000 ze „svého“ úřadu odešel, zůstal však i nadále předmětem zájmu německých médií díky svému působení v různých grémiích a institucích a především díky svému skvělému řečnickému umění. Jako intelektuála bychom Gaucka asi neoznačili. Opakuje vlastně pořád a s kazatelským, hymnickým patosem své prosté vyznání víry, své vyznání lásky ke svobodě jako ústřední společenské hodnotě. Oslava svobody nemá v Německu autentičtějšího a výraznějšího interpreta. Mnoho komentátorů však dává Gauckovi za úkol, aby ve funkci spolkového prezidenta zahrnul do svého rétorického repertoáru i další témata jako sociální spravedlnost, rovnost příležitostí a solidaritu. Jako každá demokratická společnost i německá demokracie žije z toho, že vytváří a zajišťuje pro obyvatelstvo takové životní podmínky, které všem občanům – a nikoli pouze intelektuálně a materiálně privilegované elitě – umožňují stát se zapálenými milovníky svobody.

Když opoziční sociální demokracie (SPD) v roce 2010 jmenovala Gaucka jako kandidáta „na Hrad“, což pro Němce je berlínský zámek Bellevue, byl to mimořádně chytrý návrh: Už prostě bylo na čase, aby se dvě desítky let po znovusjednocení stal prezidentem někdo, kdo pochází z východního Německa. Gauck se podle průzkumů těšil mimořádné oblibě u obyvatelstva a byl v tomto směru daleko nadějnějším kandidátem než jeho rival. Gaucka totiž nelze politicky zařadit ani do levého, ani do pravého tábora. Ale ani do středu ne, pokud „středem“ myslíme bezbarvé a nevyhraněné politiky, jejichž jedinou ctností je jejich průměrnost. Pro kancléřku Angelu Merkelovou jistě nebylo v roce 2010 snadné najít argumenty proti Gauckovi. Její hlavní námitkou proti jeho kandidatuře bylo v podstatě to, že ho nominovala opozice, a ne vláda. Mocenské napětí mezi vládou a opozicí vedlo – vedle nikoli přímo formulovaných pochybností o dostatečné Gauckově politické profesionalitě – k tomu, že Gauck byl tehdy poražen a do prezidentského úřadu nastoupil Christian Wulff. Wulff rezignoval v únoru 2012, což vedlo k opětovné prezidentské volbě, při které Gauck získal konečně i podporu vládních stran.

Ale proč tolik Němců chtělo v čele svého státu právě bývalého evangelického faráře? Jistě ne z náboženských důvodů. Gauck od roku 1989 už na veřejnosti

nevystupoval jako církevní osoba a dávno už nepracuje jako farář. Evangeličtí faráři (a bývalí faráři) však u Němců, kteří jsou většinou nábožensky indiferentní, budí pozoruhodně velkou důvěru jako experti na etické otázky. S teologem Gauckem vstoupila do zámku Bellevue zároveň otcovská figura, která je čistá jako sníh v porovnání s mnoha profesionálními politiky, jejichž kariéra je spojena s politickými konflikty, podezřeními a skandály. Obecně se od něho čeká, že jako profesionál a odborník na etiku pomůže svému úřadu získat zpět morální autoritu, silně pošramocenou působením jeho předchůdce.

I kdyby se Gauckovi nepodařilo angažovat v dalších společenských zásadních otázkách podobně vášnivě, jako tomu je s jeho velkým tématem svobody, má jeho prezidentství šanci ovlivnit natrvalo německou společnost. V Německu je dost expertů na jiná témata: teoretici, manažeři a specialisté, kteří jsou s to naservírovat návrhy, jak řešit komplexní problémy německé současnosti. Pokud Gauck v příštích letech nepropadne ješitnosti, mohlo by se mu podařit nakazit lidi v Německu aspoň trochu svou láskou ke svobodě. Tím by dokázal možná dokonce víc než mnozí jiní politici.

*Martin Rothkegel (1969) přednáší církevní dějiny
na baptistickém teologickém semináři Elstal u Berlína.
Přeložila Monika Žárská (Převzato z časopisu Protestant 6/2012)*

k zamyšlení

Vysoké požadavky na duchovní úřad

„Kdo chce být biskupem, touží po krásném úkolu. Nuže, biskup má být bezúhonný, strážlivý, střídmy, řádný, pohostinný, schopný učit, ne pijan, ne rváč, nýbrž vlídný, smířlivý, nezištný. Musí mít také dobrou pověst u těch, kdo jsou mimo církev. (1 Tim 3, 1-7, Tit 1, 7-9)

V poslední době jsme zažili, jak vysoká jsou očekávání lidí, kteří přejímají úřad v církvi a společnosti. Bezohledně jsou vyhledávány a odkrývány všechny chyby a nedostatky. Aby odvrátili poškození úřadu, muselo v Německu odstoupit více politiků, jedna biskupka a také jeden spolkový prezident. Jsou nároky a očekávání na držitelky a držitele úřadu tak vysoké, že hledáme vzory, podle kterých se můžeme orientovat?

Také v Novém zákoně v pastýřských listech Timoteovi a Titovi jsou zcela konkrétně jmenována morální a etická očekávání, která jsou namířena na osobu biskupa a na jeho chování. Důležité přitom je, aby on nedával žádný podnět ke kritice zvenčí a mohl jí čelit. V době apoštola Pavla neexistoval ještě úřad biskupa v dnešním smyslu církevně řídicích funkcí, nýbrž biskupové byli duchovními pečovateli velkých sborů a instruovali jiné spolupracovníky. Mezi jiným měli za úkol ochraňovat sbor před falešným učením. Tenkrát nebyly ještě žádné hierarchické struktury. Také od diaconů a jiných spolupracovníků se očekával zcela podobný způsob života jako od biskupa. Proto biskup je a zůstává zapojen do obecnosti služby.

Pro hraběte Zinzendorfa bylo proto důležité převzít od Českých bratří úřad biskupa a dále jej předávat. Snad myslel Zinzendorf také na tento úřad, když ve své básni psal: „Chcem do díla se dáti, neb čas se krátí... a každý vykonati svou povinnost.“ Tyto povinnosti mohou vypadat velmi rozdílně, vždyť dary jsou velice rozličné.

Při jedné návštěvě v Tanzanii jsem zažil velmi působivě dar pohostinnosti. Nejdříve jsem se podívoval nad velkým domem, v němž biskup bydlel. Ale on tam nebydlel sám se svou rodinou, neboť bylo samozřejmé, že ženy a muži, někdy celé rodiny, kteří přicházeli z velmi vzdálených sborů do našeho města, nacházeli vždy v jeho domě místo k přespání a dostávali také něco k jídlu. Tak měl tento velký dům velmi smysluplnou funkci jako dům pro hosty a nesloužil jen úřadu. Mnozí hosté zůstávali delší dobu a žili s rodinou biskupa. Svůj první dojem z velkého domu jsem musel přehodnotit.

Další důležité úkoly jsou duchovní péče a přímluvná modlitba: „Tak činme přede všemi věcmi prosbu, modlitbu, přímluvnou modlitbu, díky (díkučinění) za všechny lidi, za krále a vrchnost.“

V Jednotě bratrské volíme do tohoto úřadu na synodu bratry nebo sestry z našeho středu, ze sborů. Tím je to úřad ve sboru a pro sbor a orientuje se na Ježíše, který je pastýř a biskup našich duší (1 Pt 2, 23). On – a ne „neomylný“ držitel úřadu – je naším vzorem.

*Theodor Clemens, farář sboru Jednoty v Bad Bollu
biskup Unitas Fratrum (překlad Marie Ulrichová)*

ráj srdce

Hlubina i výsost

V obchodě s polodrahokamy mne zaujala více než metr vysoká, podsaditá šedohnědá homole, na jedné straně násilně otevřená, aby bylo vidět dovnitř. Vnitřní stěny byly posety krystaly fialového ametystu, s vrcholy vyběhávými do-vnitř jeskyně. Kdysi před otevřením homole se krystaly tvořily nepravidelně dlouhý čas. Před očima mi vyvstal hyacint, rozkvetlý do válce fialových hvězdiček během jediného dne z nitra květiny. Obojí tvůrčí zázrak, jeden směřující do vesmírného středu, druhý rozevřený do všech stran nekonečnu: dění mezi věkem a okamžikem. V krystalech ametystu se mi zračí konečné dovršení dokonalé krásy, v květech hyacintu každoroční radostné opětování.

Netají se v tom obojí tajemství věčnosti?

Jsou růsty záhadné a dění zajímavá
a ve všem věčnost jest i čas a tvůrčí sláva:
Hle, v nitro rozrůstal se krystal dlouhý věk
a ze dne na den květ se rozvil navenek.

Miroslav Matouš

„Moje náboženství spočívá v pokorném obdivu k nejvyššímu a nekonečnému duchu, který se zjevil v nejmenších detailech, jež můžeme postihnout našimi slabými a křehkými myšlenkami. Toto hluboké citové přesvědčení o přítomnosti nejvyššího rozumu, který se zjevuje ve vesmíru, vyjadřuji svou ideou Boha.“

Albert Einstein

připravuje M. Matouš